

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет права, публічного управління
та національної безпеки
Кафедра економічної теорії,
інтелектуальної власності та публічного
управління

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

САВЧЕНКО ОЛЕНА ВОЛОДИМИРІВНА

(прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)

УДК: 343.296
(індекс)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**СИСТЕМА АРЕШТУ, КОНФІСКАЦІЇ І УПРАВЛІННЯ
АКТИВАМИ, ОТРИМАНИМИ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ**

(тема роботи)

281 «Публічне управління та адміністрування»

(шифр і назва спеціальності)

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр
кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання
ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне
джерело

О. В. САВЧЕНКО

(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Керівник роботи:

ЛИТВИНЧУК Ірина Леонідівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

доктор економічних наук, професор

(науковий ступінь, вчене звання)

Висновок кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління

за результатами попереднього захисту: **САВЧЕНКО Олени Володимирівни**
допущений до захисту

Протокол засідання кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління № _____ від «_____» грудня 2022 р.

Завідувач кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління

к.е.н., професор
(науковий ступінь, вчене звання)

_____ (підпис)

Валентина ЯКОБЧУК
(власне ім'я та прізвище)

«_____» грудня 2022 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти **САВЧЕНКО Олена Володимирівна** захистила
(прізвище ,ім'я, по батькові)

кваліфікаційну роботу з оцінкою:
сума балів за 100-бальною шкалою _____
за шкалою ECTS _____
за національною шкалою _____

Секретар ЕК

_____ (науковий ступінь, вчене звання)

_____ (підпис)

Настасія ПУГАЧОВА
(власне ім'я та прізвище)

АНОТАЦІЯ

САВЧЕНКО О.В. Система арешту, конфіскації і управління активами отриманими злочинним шляхом. – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування». – Поліський національний університет, Житомир, 2022.

Об'єктом розгляду є відносини, які виникають в момент запобігання та протидії відповідними уповноваженими суб'єктами дій щодо вчинення фінансової операції чи правочину з активами, арешту, отриманими злочинним шляхом.

Предметом роботи є формування інституцій та взаємозв'язків, забезпечення їх відповідного функціонування, що точно визначають порядок арешту, конфіскації і управління активами, отриманими злочинним шляхом.

Метою роботи є аналіз виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів; аналіз тенденцій розвитку діяльності з розшуку та управління злочинними активами та шляхи їх подолання.

У першому розділі аналізуються поняття «виявлення» та «розшук» в профільному законі розшуку активів; сутність діяльності АРМА, головне призначення.

У другому розділі розглянуто засади взаємодії між АРМА та слідчими, детективами, прокурорами, з питань виявлення та розшуку активів та розгляду інформації про ознаки злочинів, які виявлені АРМА в ході розшукових заходів; роль державного органу - Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів.

У третьому розділі розглянуто правову основу для повернення активів, отриманих злочинним шляхом, зусилля на протидії та запобіганні злочинній діяльності, проаналізовано співпрацю з міжнародними, міжурядовими організаціями діяльність яких спрямована на забезпечення міжнародного співробітництва у сфері виявлення, розшуку та управління активами.

Ключові слова: арешт, АРМА, «виявлення», діяльність, «розшук», управління активами.

SUMMARY

SAVCHENKO O. V. system of arrest, confiscation and management of assets obtained by criminal means. - Qualification work on the rights of the manuscript.

Qualification work for obtaining a master's degree in specialty 281 "Public Administration and administration". - Polessky National University, Zhytomyr, 2022.

The object of consideration is Relations that arise at the time of prevention and counteraction of actions by the relevant authorized entities regarding the commission of a financial transaction or transaction with assets, arrest obtained by criminal means.

The subject of the work is the formation of institutions and relationships, ensuring their appropriate functioning, accurately determining the procedure for the seizure, confiscation and management of assets obtained by criminal means.

The aim of the work is to analyze the identification, search and management of assets obtained from corruption and other crimes; to analyze trends in the development of activities for the search and management of Criminal Assets and ways to overcome them.

The first chapter analyzes the concepts of "detection" and "search" in the relevant law of asset search; the essence of ARMA's activities, the main purpose.

In the second chapter, the principles of interaction between ARMA and investigators, detectives, prosecutors, on the identification and search of assets and consideration of information on the signs of crimes identified by Arma during search activities are considered; the role of the state body - the National Agency of Ukraine for the detection, search and management of assets obtained from corruption and other crimes.

The third chapter examines the legal basis for the return of assets obtained by criminal means, efforts to counteract and prevent criminal activities, analyzes cooperation with international and intergovernmental organizations whose activities are aimed at ensuring international cooperation in the field of identification, search and asset management.

Keywords: arrest, ARMA, "detection", activity, "search", Asset Management.

ЗМІСТ

ВСТУП		6
РОЗДІЛ 1.	СУТНІСТЬ ТА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ АРЕШТОВАНИХ АКТИВІВ	9
	1.1. Понятійно-категоріальний апарат арешту, конфіскації і управління активами, отриманими злочинним шляхом	9
	1.2. Забезпечення арешту, конфіскації і управління активами, отриманими злочинним шляхом	12
	Висновок до розділу 1	14
РОЗДІЛ 2.	ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АРЕШТУ, КОНФІСКАЦІЇ І УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ, ОТРИМАНИМИ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ В УКРАЇНІ	16
	2.1. Історія формування Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, отриманими злочинним шляхом	16
	2.2. Механізм публічного адміністрування арештованих активів	17
	2.3. Взаємодія Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, отриманими злочинним шляхом із органами публічної влади	20
	Висновок до розділу 2	22
РОЗДІЛ 3.	ПРАКТИКА КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ В КОНТЕКСТІ УПРАВЛІННЯ АРЕШТОВАНИМИ АКТИВАМИ	23
	3.1. Міжнародно-правова регламентація арешту, конфіскації і управління активами, отриманими злочинним шляхом	23
	3.2. Досвід країн ЄС щодо управління арештованими активами та можливість його застосування в Україні	25
	Висновок до розділу 3	26
ВИСНОВКИ		28
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ		31
ДОДАТКИ		36

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Питання та проблеми незаконного вивезення коштів з України фактично за весь час незалежності нашої держави не були новелою, однак особливо гостро вони постали після Революції Гідності 2014 року та старту розслідування резонансних справ про вивезення закордон доволі великих сум (активів) представниками тодішньої влади на чолі з президентом В. Януковичем.

На початку шляху становлення відповідних органів і налаштування системи арешту, конфіскації та управління викраденими активами особливо важливими були рекомендації та механізми провідних міжнародних інституцій і зарубіжний ведення аналогічної категорії справ.

І до нині, корупція залишається одним з основних негативних соціальних явищ, яке глибоко турбує українське суспільство і державу. Фактично зовсім недавно Україна здійснила перші реальні кроки у напрямку масштабних антикорупційних реформ, які у першу чергу спрямовані на створення нової системи інституцій, що могла запобігти корупційним злочинам, швидше та ефективніше їх виявляти, а також створити максимально дієві та злагоджені процедури для забезпечення покарання за корупцію, що суттєво покращило показники результативності роботи органів державної влади у боротьбі з корупцією.

З огляду на це, вважаємо за необхідне провести комплексне інтегральне дослідження широкої проблематики, що охоплює практику виявлення активів, а також розшуку та управління активами, одержаними злочинним шляхом, для того, щоб зрозуміти, якого рівня ми вже досягли, і які є проблемні питання, що потребують подальшого вирішення.

Теоретична база дослідження. На даний момент тема, арешту, конфіскації та управління активами, одержаними злочинним шляхом, активно розробляється у різних галузях науки. Ми у своєму дослідженні використали праці наступних науковців: Є.О. Бублик, І.І. Білоус, Л.В. Ковалюк, А.М. Давидюк, А.В. Пономаренко, І.М. Макарова, Д.В. Строгаль,

Д.Б. Сергеева, О.В. Халіна, René Brülhart, Robert A.Harrison, Ji Won Park, Mark Pirth, J.C. Sharman.

Метою дослідження є аналіз механізмів виявлення, розшуку та менеджменту активів, одержаними злочинним шляхом на національному та європейському рівнях; визначення проблемних питань в реалізації відповідних дій, а також напрацювання шляхів їх подолання.

Для досягнення поставленої мети було сформульовано наступні завдання:

- дослідити понятійно-категоріальний апарат арешту, конфіскації і управління активами, отриманими злочинним шляхом;
- проаналізувати забезпечення арешту, конфіскації і управління активами, отриманими злочинним шляхом;
- розглянути історію формування Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, отриманими злочинним шляхом;
- охарактеризувати механізм публічного адміністрування арештованих активів;
- дослідити порядок взаємодії Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами отриманими злочинним шляхом із органами публічної влади;
- оцінити міжнародно-правову регламентацію арешту, конфіскації і управління активами, отриманими злочинним шляхом;
- проаналізувати досвід країн ЄС щодо управління арештованими активами та можливість його застосування в Україні.

Об'єктом дослідження в даній роботі є система відносин, яка виникає при реалізації відповідними вповноваженими суб'єктами дій щодо арешту, конфіскації і управління активами, отриманими злочинним шляхом.

Предметом дослідження є інституційні механізми, що регламентують порядок арешту, конфіскації і управління активами, отриманими злочинним шляхом, практика їх реалізації, а також наукова доктрина з окресленої проблематики.

Методологічну основу дослідження складають методологічні положення вітчизняної теорії публічного управління. В цілях отримання нових знань про системність явища арешту, конфіскації та управління активами, отриманими злочинним шляхом ми керувалися аналітико-монографічним методом – при вивченні літературних та відкритих Інтернет джерел, ретроспективним – для вивчення історії появи АРМА і його розвитку системі управління злочинними активами, порівняльний – при здійсненні аналізу міжнародного досвіду в системі арешту, конфіскації і управління активами, отриманими злочинним шляхом, метод аналізу і синтезу – для визначення проблем при стратегічному плануванні діяльності АРМА у сфері менеджменту злочинними активами.

Апробація результатів дослідження. Результати та висновки, отримані в ході магістерського дослідження доповідалися на 3 науково-практичних конференціях, проведених в м.Житомирі.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості застосування окремих положень й висновків кваліфікаційної роботи у: *науково-дослідній сфері* – для подальшого поглибленого вивчення і дослідження теми менеджменту активів, одержаних злочинним шляхом; *нормотворчій та регуляторній діяльності* – у процесі реформування та удосконалення вітчизняного законодавства, щодо реалізації та порядку арешту, конфіскації та управління активами одержаними злочинним шляхом.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел 39 найменувань. Загальний обсяг роботи 30 сторінок.

РОЗДІЛ 1.

СУТНІСТЬ ТА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ АРЕШТОВАНИХ АКТИВІВ

1.1. Понятійно-категоріальний апарат арешту, конфіскації і управління активами, отриманими злочинним шляхом

Починаючи наше дослідження, вважаємо за вірне спочатку окреслити той понятійно-категоріальний апарат, яким ми будемо послуговуватися в процесі роботи. Необхідно проаналізувати такі поняття, як «виявлення», «розшук» та «управління» активами, визначити сутність зміст самої категорії «активи».

Закон України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» під «виявленням» розуміє «діяльність із встановлення факту існування активів, на які може бути накладено арешт у кримінальному провадженні, чи у справі про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави» [1].

До характерних рис вказаного поняття «виявлення активів» необхідно відносити:

- виявлення є активним процесом взаємодії суб'єкта з об'єктом, в ході якого суб'єкт задовольняє досягає поставленої мети;
- метою відповідної діяльності є пошук активів, на які можливо накласти арешт;
- такий вид арешту можливий у двох провадженнях - кримінальному та цивільному.

Під розшуком активів законодавство розуміє «діяльність із визначення місцезнаходження активів, на які може бути накладено арешт у кримінальному провадженні, чи у справі про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави» [1].

Із вказаного визначення стає зрозуміло, що «розшук» є логічним продовженням процесу «виявлення». З цього приводу, А.М. Давидюк, слушно

вказує, що «виявлення та розшук – це процедури одного процесу...Розшук проводиться за результатами виявлення» [2, с. 86].

Великий тлумачний словник сучасної української мови під словом «розшук» тлумачить «дію зі значенням розшукувати або робити пошуки кого-, чого-небудь, внаслідок пошуків або шукаючи, виявляти кого-, що-небудь десь, наприклад особу, звинувачену в учиненні злочину, яка переховується, тощо. Інше значення розшуку - це система слідчих і оперативних заходів щодо виявлення злочинця, який втік, викраденого майна й іншого» [3].

В свою чергу А.В. Пономаренко характеризує розшук майна, як «комплекс слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій, оперативно-розшукових заходів, які здійснюються уповноваженими службовими особами й направлені на встановлення місцезнаходження та забезпечення збереження матеріальних цінностей, що належать підозрюваному, обвинуваченому та на які можуть бути накладені арешт із метою можливої конфіскації такого майна та забезпечення цивільного позову [4, с. 104].

Таким чином, із проаналізованих вище визначень, ми робимо висновок, що розшук будь-чого чи будь-кого в переважному розумінні визначається як система чи сукупність заходів. Характеристика в профільному законі розшуку активів як «діяльності із визначення місцезнаходження активів, на які може бути накладено арешт у кримінальному провадженні, чи у справі про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави» [1] не суперечить загальному його розумінню, але в той же час, має більш акцентований адміністративно-правовий характер.

Така логіка зміщення акцентів у визначенні сутності поняття розшуку нам є зрозумілою, адже Національне агентство з розшуку та менеджменту активів (далі АРМА) не являється правоохоронним органом, а є центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом. Тому, зважаючи на це, констатуємо, що легальне визначення понять «виявлення» та «розшук» активів не потребує жодних доопрацювань і, незважаючи на їх умовну «простоту», здатні відобразити всю суть, що в них закладаються.

Що ж стосується поняття «управління активами». Закон трактує управління як «діяльність із володіння, користування та/або розпорядження активами, тобто забезпечення збереження активів, на які накладено арешт у кримінальному провадженні чи у справі про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави, та їх економічної вартості або реалізація таких активів чи передача їх в управління відповідно до цього Закону, а також реалізація активів, конфіскованих у кримінальному провадженні чи стягнених за рішенням суду в дохід держави внаслідок визнання їх необґрунтованими» [1].

Аналізуючи дане поняття, стає зрозуміло, що законодавець по аналогії із вище досліджуваними нами поняттями пропонує розуміти під управлінням активами діяльність. Ми із таким твердженням погоджуємось, оскільки управління і є безперечно адміністративною діяльністю. Саме ця частина діяльності АРМА найбільш тісно пов'язана із адмініструванням.

І далі детальніше – це діяльність із володіння, користування та/або розпорядження активами. В цьому контексті згадується цивільна тріада права власності, право володіння, користування та розпорядження. Тобто законодавець «управління розглядає як діяльність із втілення правомочностей власника» [5, с. 115].

Вживання терміну «та/або розпорядження» показує можливість певного обмеження правомочності власника. Саме про таке «обмеження можна говорити при перебуванні майна в праві оперативного управління чи господарського відання» [5, с. 116].

Після визначення загальної суті діяльності, законодавець переходить до конкретизації - тобто «забезпечення збереження активів, на які накладено арешт у кримінальному провадженні чи у справі про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави, та їх економічної вартості або реалізація таких активів чи передача їх в управління відповідно до цього Закону, а також реалізація активів, конфіскованих у кримінальному провадженні чи стягнених за рішенням суду в дохід держави внаслідок визнання їх необґрунтованими» [1].

Зважаючи на вище викладене, ми розуміємо, що сутність управління зводиться до збереження активів та їх економічної вартості, реалізації таких активів чи передавання їх в управління. Такі види управління є різними категоріями, проте із легального трактування досліджуваного поняття це доволі складно зрозуміти. У п. 2 ст. 21 Закону зазначається, що «Активи, зазначені у частині першій цієї статті, прийняті Національним агентством в управління, підлягають оцінці, яка здійснюється визначеними за результатами конкурсу суб'єктами оціночної діяльності, та передачі в управління визначеним за результатами конкурсу юридичним особам або фізичним особам - підприємцям у порядку, встановленому законодавством про державні (публічні) закупівлі» [1]. Тобто положення окресленої статті лише підтверджують наведене у визначенні.

1.2. Забезпечення арешту, конфіскації і управління активами, отриманими злочинним шляхом

Незважаючи на те, що механізм виявлення та розшуку активів охоплюється завданнями кримінального процесу, все ж його реалізація в повній мірі неможлива без адміністративно-правового забезпечення, на головних принципах якого відбувається розшукування активів.

Дослідження адміністративної функції із виявлення та розшуку активів, одержаних злочинним шляхом в адміністративно-правовій площині обумовлюється різноманіттям теоретичних думок. Так, ряд вчених висвітлюють передумови та важливість створення і діяльності АРМА як антикорупційної інституції [6; 7]; інші ж – розглядають її в контексті міжнародної взаємодії [8]; треті – суто як суб'єкта кримінального процесу [9]. Натомість, адміністративний аспект реалізації виявлення та розшуку як самостійного напрямку діяльності АРМА досліджений вкрай мало.

Так, після подій Революції Гідності, було прийнято ряд важливих змін, які справили позитивний вплив на зміст діяльності із виявлення та розшуку.

По-перше, Закон України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки» констатував наявність профільного законодавства щодо конфіскації доходів від злочинної діяльності. У той же час, «Закон вказував на відсутність законодавства, яке б давало змогу стягувати у дохід держави (конфіскувати) майно, набуте внаслідок злочинної діяльності, у разі якщо підозрюваний (обвинувачений) ухиляється від слідства чи суду» [10]. Потребувало подальшого нормативного врегулювання питання повернення в Україну активів, виведених внаслідок вчинення злочинів, а також надання ефективних гарантій для сталого управління такими активами, зокрема із застосуванням громадського контролю.

По-друге, Законом України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України стосовно виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України» було сформовано інститут спецконфіскації, сутність якого полягає у примусовому безоплатному вилученні за відповідним рішенням суду у власність держави грошей, цінностей та іншого майна за умови вчинення злочинного діяння [11].

По-третє, Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення окремих положень кримінального процесуального законодавства» визначається, що «арешт накладається на майно третьої особи, якщо вона його набула безоплатно або ж за ціною, вищою чи нижчою за ринкову вартість, і знала або повинна була знати, що таке майно відповідає будь-якій з ознак, передбачених пунктами 1-4 частини першої статті 96-2 Кримінального кодексу України» [12].

Наявність такої системи нормативно-правових актів, вивела діяльність АРМА із виявлення та розшуку злочинних активів на якісно новий щабель, оскільки суттєво посилила інституційно-правові передумови арешту.

Природа процедур виявлення та розшуку активів, що здійснюється АРМА є схожою за суттю, проте відрізняється за змістом від кримінально-процесуальних та оперативно-розшукових заходів. Як відзначає ряд науковців «реалізація функцій виявлення та розшуку активів у тій моделі, яка існує наразі

та закріплена нормами спеціального закону також є можливою у зв'язку із суттєвим удосконаленням та посиленням ролі інформаційно-аналітичної та інформаційно-комунікаційної діяльності» [13, с. 43].

Варто відзначити, що виявлення та розшук, які здійснюється АРМА – це сукупність сервісної інформаційно-аналітичної, довідкової, консультаційної, нормопроектної діяльності, яка в свою чергу не передбачає втручання в приватне життя осіб через проведення комплексу негласних слідчих, розшукових дій. Перевірка фінансово-майнового стану осіб проводиться виключно інформаційним шляхом.

Крім того, важливим доповненням є функціональні спроможності АРМА у сфері взаємодії із банківськими установами, які підсилюють функцію виявлення та розшуку. Так, можливість розкриття банківської таємниці за зверненням АРМА без судового рішення суттєво пришвидшує строки виявлення та розшуку злочинних активів. П. 10 ст. 62 Закону України «Про банки та банківську діяльність» передбачає, що АРМА «надано право звертатися із письмовою вимогою у зв'язку зі здійсненням ним виявлення та розшуку активів, на які може бути накладено арешт у кримінальному провадженні, - щодо наявності, стану рахунків, ... юридичної або фізичної особи, фізичної особи - суб'єкта підприємницької діяльності» [14].

В свою чергу оперативно-розшукове та кримінально-процесуальне законодавство поширюється на діяльність АРМА. Особливістю таких заходів є те, що лише норми Закону про АРМА встановлюють повноваження, порядок та механізм реалізації діяльності із виявлення та розшуку активів.

Висновок до розділу 1

Отож, виходячи з вищевикладеного, можна зробити наступні висновки до першого розділу роботи.

«Виявлення» та «розшук» є інститутами одного взаємопов'язаного процесу і власне розшук проводиться за результатами виявлення. Характеристика даних понять в профільному законі розшуку активів як

діяльності із визначення місцезнаходження активів, на які може бути накладено арешт у справі про визнання необґрунтованими активів, у кейсах стягнення таких активів в дохід держави, у кримінальних провадженнях тощо, що не суперечить загальновизнаному їх розумінню, але в той же час має чітко виражений адміністративно-правовий характер.

Зважаючи на це, ми доходимо висновку, що нинішнє законодавчо закріплене трактування понять «виявлення» та «розшук» активів не потребує жодних доопрацювань і, попри їх умовну простоту, вони в повній мірі відображають суть діяльності, що у них закладаються.

По аналогії із поняттями «виявлення» та «розшук» пропонуємо розглядати і такий вираз, як «управління активами», адже управління по своїй суті адміністративною діяльністю. І саме ця частина діяльності АРМА найбільш пов'язана із адмініструванням.

Сутність діяльності АРМА із виявлення та розшуку злочинних активів потрібно розуміти як самостійну публічну функцію держави, яка, реалізується в межах кримінального процесу шляхом зверненням відповідних суб'єктів. Основне призначення АРМА - супроводження кримінально-процесуальної діяльності із виявлення, розшуку та арешту активів в ході досудового розслідування та судового процесу для цілей конфіскації.

РОЗДІЛ 2.

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АРЕШТУ, КОНФІСКАЦІЇ І УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ, ОТРИМАНИМИ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ В УКРАЇНІ

2.1. Історія формування Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, отриманими злочинним шляхом

Національне агентство було створене спеціальним однойменним Законом України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» від 2015 року, що був уведений в дію 11.06.2016 [1].

Дане Національне агентство являється центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, основною метою якого є «сприяння процесуальній діяльності слідчого, детектива, прокурора, слідчого судді, суду, спрямованій на забезпечення невідворотності настання негативних наслідків вчинення кримінальних правопорушень, насамперед корупційних» [15, с. 143].

Вказана мета досягається, у першу чергу, «шляхом управління вартістю арештованого майна, позбавлення винних осіб економічних переваг, одержаних внаслідок їхньої протиправної поведінки, а також унеможливлення одержання ними будь-яких вигод від вчинення кримінального правопорушення» [15, с. 143].

Важливим буде вказати, що необхідність та важливість створення Національного агентства з повернення активів була одним з ключових і необхідних критеріїв виконання Україною Плану дій з лібералізації візового режиму з ЄС. Окрім того, створення установи з транскордонного розшуку активів та менеджменту арештованого майна також передбачено цілим рядом міжнародних договорів, підписантом яких є Україна, зокрема: «Конвенцією про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом» [16], Конвенцією Організації Об'єднаних Націй проти корупції» [17],

Кримінальною конвенцією про боротьбу з корупцією» [18] і Конвенцією Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму» [19].

Розглядуваний нами центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом також створено на виконання 38 рекомендації Міжнародної групи з протидії відмиванню брудних грошей (International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation. The FATF Recommendations) [20], відповідно до яких державам-учасницям рекомендовано утворити органи, які б могли своєчасно відреагувати і вжити необхідних заходів на запити аналогічних іноземних інституцій, діяльність яких пов'язана з виявленням, заморожуванням, арештом та конфіскацією майна, отриманого нелегально.

Таким чином, створення АРМА стало результатом виконання низки міжнародних зобов'язань України перед ЄС та імплементації європейського законодавства у право України. З поміж іншого поява відповідного органу в Україні відповідає сучасним тенденціям розвитку діяльності з розшуку та управління активами і являється логічним продовженням створення аналогічних інституцій в зарубіжних державах.

2.2. Механізм публічного адміністрування арештованих активів

Перш ніж почати розглядати окреслене вище питання, хочемо відмітити, що до утворення АРМА арештоване у кримінальних провадженнях майно вартістю в десятки мільйонів гривень або залишалось у віданні власника але з накладеною заборобою його відчуження, або ж вилучалось у нього. Проте обидва такі способи негативно відзначалися на вартості або капіталізації та/або інвестиційній привабливості вказаного майна.

Під час вилучення арештованого майна у власника фактично ні один із органів державної влади не був нормативно уповноважений вчиняти з ним активні операції, а міг лише зберігати його. Однак потрібно розуміти, що на

зберігання арештованого майна також необхідно було виділяти кошти. Тому в переважній більшості таке вилучення приводило до знецінення майна. Від останнього негативних наслідків зазнавали всі задіяні суб'єкти [21, с. 12]. Проте зі створенням АРМА ситуація почала налагоджуватися.

Так, ми вже знаємо як поняття «управління активами» тлумачить профільний закон. Не дивлячись на те, що підставами відкриття провадження щодо передачі активів в управління АРМА є менеджмент конфіскованих активів, він не являється заходом кримінально-процесуального характеру, а скоріше є бізнес процесом. До прикладу, одним із способів управління арештованим майном є реалізація арештованого майна, яка вчиняється шляхом електронних торгів або за фіксованою ціною [22].

Безпосередня процедура управління злочинними активами може бути класифікована на підставі таких критеріїв, як предмет управління; процесуальний статус активу; метод управління.

Класифікуючи активи в кримінальному провадженні за правовим статусом, виділяємо управління арештованими активами та управління конфіскованими активами [1].

Згідно з методами управління активами процедура управління може передбачати вчинення реалізації відповідного активу (продажу) та передачу його в управління за договором або в інший спосіб [24].

Окрім того необхідно підкреслити, що АРМА може самостійно обирати той чи інший метод управління активом, який на її думку забезпечить найбільший позитивний ефект.

Відчуження майна та майнових прав законного власника є вагомим обмеженням його основоположних прав, гарантії захисту якого вміщені в основному законі України, тому передача в управління та підстави цього процесу, а також сам механізм менеджменту повинен також керуватися низкою контрольних-моніторингових процесів.

Ми вважаємо доволі вдалим у використанні АРМА принцип публічності процесу реалізації кримінальних активів. Так, відповідно до п. 4 Порядку реалізації арештованих активів на електронних торгах від 27 вересня 2017 року

№ 719, «реалізація активів здійснюється на електронних торгах за принципом аукціону засобами електронної торгової системи через веб-сайт організатора» [25].

Національне агентство має право в будь-який момент припинити електронні торги та зняти актив з реалізації в разі зупинки дії визначеної законом підстави для реалізації активу або якщо виявлені обставини, що перешкоджають такій реалізації активу. В разі зупинення електронних торгів та зняття відповідного активу з реалізації, такі торги визнаються такими, що не відбулися [25]. Належними підставами припинення є «зміна кримінально-процесуального статусу активу або підозрюваного, обвинуваченого, закриття кримінального провадження чи ухвалення виправдувального вироку» [26, с. 188].

Що стосується дискреційних повноваження АРМА під час прийняття рішень щодо подальшої долі активу, то вони обмежуються окремою інституцією, що в свою чергу допомагає уникнути ризиків необґрунтованих дій з активами. Згідно з ч. 4 ст. 21 Закону про АРМА «рішення про передачу для реалізації активів вартістю понад 10 тисяч розмірів мінімальних заробітних плат погоджується спеціально створеною при Національному агентстві міжвідомчою комісією з питань реалізації активів [1].

Міжвідомча комісія з питань реалізації активів є постійно діючим допоміжним колегіальним органом, утвореним при АРМА. Дана комісія розглядає подане на погодження рішення про передачу активів для їх подальшої реалізації задля встановлення наявності законодавчо визначених підстав для реалізації активів; додержання встановленої законодавством процедури передачі активів для подальшої реалізації.

За результатами розгляду рішення про передачу активів для реалізації Комісія може прийняти одне з наступних рішень: погодити рішення про передачу активів для подальшої реалізації; відмовити у погодженні рішення щодо передачі активів для реалізації [27].

Завершуючи розгляд даного питання, можемо відзначити діяльність АРМА, зокрема одними з найбільших активів, переданих вище вказаному

органу в управління управителям на підставі договорів. Це зокрема «Новороздільська та Новояворівська ТЕЦи у Львівській області, чотири поверхи в БЦ «Гулівер», понад 100 об'єктів нерухомості у 18 обласних центрах України, які належать групі компаній «АІС», Одеський ЦУМ та готель «Чорне море» в м. Одесі» [28, с. 35-36]. Також варто відзначити, що на підставі ухвал Печерського районного суду м. Києва від 29 травня 2018 року № 757/25776/18-к [29] та від 6 червня 2018 року № 757/27722/18-к [30] АРМА є відповідальним за збереження активів резиденції «Межигір'я».

2.3. Взаємодія Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, отриманими злочинним шляхом із органами публічної влади

Враховуючи факт того, що менеджмент злочинних активів, є умовно кажучи достатньо новим видом публічного адміністрування в Україні, розвиток процесів взаємодії є важливим для ефективного функціонування АРМА. За таких обставин для ефективної діяльності АРМА необхідно постійно взаємодіяти із іншими органами.

Головною специфікою процесів міжвідомчої взаємодії АРМА з іншими органами влади є функції органу, які визначають необхідність постійних інформаційно-обмінних потреб АРМА. Адже ефективний публічний менеджмент активами вимагає доступу до відповідних реєстрів та баз даних, адміністрування яких здійснюють інші органи державної влади. В переважній більшості така взаємодія трансформується у витребування відомостей в односторонньому порядку [13, с. 44]. Це викликає деякі труднощі, зокрема політичного та правового характеру.

До прикладу, з моменту створення АРМА і по нині не визначено спільного порядку доступу АРМА до Єдиного реєстру досудових розслідувань, держателем якого є Генеральна прокуратура України.

Проте, не можемо не визнати, що взаємодія у сфері публічно-владної діяльності видозмінюється завдяки сучасним інноваційним процесам. Так, Постановою Кабінету Міністрів України від 8 вересня 2016 року № 606 встановлено наступне: «система електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів призначена для автоматизації та технологічного забезпечення обміну даними між суб'єктами владних повноважень з державних електронних інформаційних ресурсів під час надання адміністративних послуг та здійснення інших повноважень відповідно до покладених на них завдань» [31]. Підключення до вище вказаної системи [32] значно удосконалює міжсистемну інформаційну взаємодію та підвищує комунікативні канали для АРМА.

Також, профільний Закон України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» окреслює коло суб'єктів та зміст взаємодії з іншими органами державної влади, зокрема це:

- органи досудового розслідування, прокуратури;
- окремі державні органи та/або органи місцевого самоврядування – шляхом укладання угод (меморандумів) про співпрацю та обмін інформацією [32] (для прикладу: допоміжні органи і служби, утворені Президентом України, тимчасові консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи, утворені Кабінетом Міністрів України, об'єднанням громадян, громадські спілки, профспілки та організації роботодавців, відповідні органи іноземних держав і міжнародні організації) [24].

Крім класифікації за суб'єктами, в системі нормативного забезпечення діяльності АРМА прослідковується критерій видів співробітництва за функціями. Так, Спільним Наказом від 20.10.2017 року № 115/197-о/297/586/869/857 «Про затвердження Порядку взаємодії при розгляді звернень органів, що здійснюють досудове розслідування, прокуратури та виконанні запитів іноземних держав щодо виявлення та розшуку активів» передбачено «засади взаємодії між АРМА та слідчими, детективами, прокурорами, органами досудового розслідування, органами прокуратури з питань виявлення та

розшуку активів та розгляду інформації про ознаки злочинів, які виявлені АРМА в ході розшукових заходів» [33].

Доволі перспективним і прогресивним є напрямок взаємодії, який впливає із тенденцій становлення та розвитку АРМА в регіональній міжвідомчій взаємодії. Головною відмінністю останньої від взаємодії на центральному рівні є межі компетенційної участі, які охоплюються сферою регіональних повноважень. Делегування повноважень від центрального апарату на місця органам виконавчої влади забезпечує достатню оперативність та якість регіонального публічного адміністрування, при цьому суттєво зменшуються витрати на ресурси.

Висновок до розділу 2

Отож, виходячи з вищевикладеного, можна зробити наступні висновки до другого розділу роботи.

Так, утворення нового державного органу - Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, стало наслідком необхідності виконання вимог, поставлених міжнародними партнерами до нашої держави за результатами численних перемовин України та ЄС щодо імплементації європейського законодавства у національне право України.

Механізм управління арештованими активами складається із сукупності дій, які може вчиняти АРМА, зокрема це прийняття активів на збереження, здійснення контролю за збереженням активів, на які накладено арешт ухвалою слідчого судді або рішенням суду. Реалізацію відповідних активів АРМА здійснює на прилюдних (аукціонах) та/або електронних торгах.

Згідно профільного законодавства АРМА взаємодіє з правоохоронними органами, органами правосуддя, органами державної влади, банківськими установами та Національним банком України, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, посадовими (службовими) особами, громадським суспільством.

РОЗДІЛ 3.

ПРАКТИКА КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ В КОНТЕКСТІ УПРАВЛІННЯ АРЕШТОВАНИМИ АКТИВАМИ

3.1. Міжнародно-правова регламентація арешту, конфіскації і управління активами, отриманими злочинним шляхом

Одним із дієвих способів повернення активів, отриманих злочинним шляхом, є впровадження узгоджених заходів щодо боротьби з корупцією та іншими видами незаконної злочинної діяльності, які мають ґрунтуватися на необхідній законодавчій базі як на міжнародному, так і національному рівнях, а також міжнародному співробітництві.

Основним міжнародно-правовим документом у зазначеній сфері є Конвенція ООН проти корупції від 31 жовтня 2003 р, що ратифікована Україною 18 жовтня 2006 р. Повернення активів визнається основним принципом Конвенції ООН проти корупції, і держави-учасниці зобов'язуються співпрацювати одна з одною та надавати правову допомогу у цьому питанні (ст. 51 Конвенції ООН проти корупції) [17].

З метою виконання положень Конвенції та сприяння вирішенню проблеми розкрадання державних коштів у країнах, що розвиваються, - Світовий банк спільно з Управлінням ООН з наркотиків та злочинності у вересні 2007 року запусив Ініціативу щодо повернення викрадених активів (також відому як ініціативу StAR) [34, с. 141].

StAR рекомендує ратифікувати Конвенцію ООН проти корупції та підтримати принципи, сформульовані у зазначеній Конвенції, шляхом адаптації відповідного внутрішнього законодавства. Центральне місце у програмі приділяється проблемі повернення викрадених активів, а саме усунення перешкод для повернення незаконно привласненого майна у найбільших фінансових центрах, створення механізмів, що полегшують повернення активів

постраждалим державам, а також заходам, спрямованим проти виведення активів та появи «безпечних зон» корупціонерів.

Основним документом Європейського Союзу, що регулює повернення активів, є Конвенція про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, отриманих злочинним шляхом від 8 листопада 1990 р. ратифіковану Україною 17 грудня 1997 р. У ст. 1 цієї Конвенції передбачено, що конфіскація означає покарання чи міру, призначену судом після розгляду справи щодо кримінального злочину чи кримінальних злочинів, результатом якого є остаточне позбавлення власності [16].

Оновлена у 2005 році Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, отриманих злочинним шляхом та про фінансування тероризму наголошує на необхідності введення національних підрозділів фінансової розвідки, запроваджує опис заходів щодо запобігання відмиванню коштів, запроваджує спостереження за ними. Окремо звертається увага на обов'язок держав здійснювати конфіскацію на запит інших країн [19].

Кримінальна конвенція щодо боротьби з корупцією від 27 вересня 1999 р. (ратифікована Україною 18 жовтня 2006 р.) вказує на необхідність впровадження заходів, необхідних для притягнення до відповідальності юридичних осіб за скоєння таких злочинів: дача хабарю, зловживання впливом, відмивання доходів; визначає заходи щодо сприяння збору доказів та конфіскації доходів, отриманих від злочинів, пов'язаних з корупцією, запроваджує опис ситуацій активного та пасивного підкупу національних публічних осіб, підкупу членів національних державних зборів, підкупу іноземних посадових осіб, членів іноземних органів, корупцію у приватному секторі та інші види злочинів [18].

Також заслуговує на увагу прийнята Європарламентом та Радою Європи 3 квітня 2014 р. директива щодо заморожування та конфіскації знарядь злочинів і доходів, отриманих злочинним шляхом. У зазначеній Директиві йдеться про спрощення та уніфікацію процесу арешту та конфіскації злочинно нажитого майна, про повернення активів, встановлюються стандарти роботи в цій галузі [35].

Директива відображає тенденції у законодавчій та правозастосовній сферах на європейському просторі та дозволяє визначити вектор їх подальшого розвитку.

3.2. Досвід країн ЄС щодо управління арештованими активами та можливість його застосування в Україні

Розпочинаючи аналізувати дане питання, відзначимо, що для членів Європейського Союзу розшук, арешт та повернення корупційних активів є прерогативними напрямками протидії корупції. У ряді держав-членів ЄС норми законодавства можуть мати не лише кримінальну, але й виключно адміністративному природу. Так, управління нелегальними активами у «Бельгії, Болгарії, Кіпрі, Франції, Греції, Угорщині, Ірландії, Нідерландах, Польщі, Португалії, Румунії, Словаччині, Словенії, Іспанії, Швеції ...регулюється різними за юридичною силою нормативно-правовими актами, які можуть включати різні кримінально-процесуальні дії з цього питання» [36]

До прикладу, Ірландія є флагманом серед держав, що заснували для конфіскації активів– Бюро кримінальних активів (Criminal Assets Bureau – САВ) як спеціальний орган, який має повноваження ініціювати цивільний процес конфіскації. У штаті бюро налічується 70 співробітників, включно з представниками поліції, податкової інспекції, державних службовців з Департаменту соціального захисту населення та Міністерства юстиції. Згідно ірландського законодавства, «прибуток, отриманий від злочинної діяльності, може обкладатися податком і Бюро (його податкове управління) має широкі повноваження з проведення розслідувань і пошуку, а також стягування таких податків» [37, с. 14].

Діяльність вище зазначеного Бюро повністю фінансується з державної скарбниці, перед нею не ставляться будь-які фінансові показники, а всі повернуті кошти передаються казначейству [38].

У Великобританії з 2002 р. за виявлення нелегальних активів відповідало Агентство по поверненню активів (Assets Recovery Agency – АРА), яке в 2007

р. об'єднали з Агентством з організованої злочинності (Serious Organised Crime Agency – SOCA), і перетворили в Національне агентство з боротьби зі злочинами (National Crime Agency – NCA). З 2013 р. додатково створили Агентство з фінансової діяльності (Financial Conduct Authority – FCA) для розслідування фінансових злочинів [38].

Ще можна відзначити приклад Словенії, де фінансове розслідування здійснюється Спеціальною прокуратурою в межах її компетенції. В процесі фінансового розслідування щодо активів, які мають незаконне походження, застосовуються положення кримінально-процесуального законодавства. А що стосується конфіскації майна, яке має незаконне походження, то застосовуються положення цивільного процесуального законодавства, якщо в законодавстві не передбачено інше.

Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, використовує міжнародні майданчики для інформування міжнародних партнерів щодо успіхів України у сфері виявлення і розшуку злочинних активів, управління такими активами і конфіскованим майном, висвітлює особливості функціонування національної системи повернення активів, сучасної системи протидії корупції [1].

В межах міжнародної діяльності АРМА також здійснює заходи з аналізу прогалин національного законодавства, шляхом співставлення з міжнародними актами, розглядає сучасні виклики та тенденції в сфері розшуку злочинних активів та управління арештованим майном, проводить аналітичні дослідження та на основі одержаних результатів розробляє стратегічні документи у сфері адміністрування тіньових та злочинних активів.

Висновок до розділу 3

Отож, виходячи з вищевикладеного, можна зробити наступні висновки до третього розділу роботи.

На міжнародному рівні прийнято низку нормативно-правових документів, які створюють правову основу для повернення активів, отриманих злочинним шляхом, однак внутрішнє законодавство держав по-різному визначає термінологію та процедуру здійснення повернення зазначених активів, тому на сьогодні виникла потреба адаптації внутрішнього законодавства держав із міжнародними стандартами для ефективного міжнародного співробітництва у сфері повернення активів, отриманих корупційним чи іншим злочинним шляхом.

Тенденції останніх років демонструють, що європейська спільнота перш зосереджена наразі на превентивній політиці запобігання фінансовим злочинам, а також створенню інструментів для забезпечення ефективного розшуку злочинних активів та стягнення конфіскованих активів.

Не зважаючи на відносно короткий термін діяльності АРМА в Україні, нині вона успішно співпрацює з міжнародним нетворкінгом, що ставить за мету боротьбу з корупцією та ефективне адміністрування активів, отриманих кримінальним шляхом.

ВИСНОВКИ

Отже, розглянувши всі поставлені перед нами завдання, ми досягнули мети нашого дослідження, а одержані результати можемо відобразити у наступних висновках.

«Виявлення» та «розшук» є інститутами одного взаємопов'язаного процесу і власне розшук проводиться за результатами виявлення. Характеристика даних понять в профільному законі розшуку активів не суперечить загальноновизнаному їх розумінню, але в той же час має чітко виражений адміністративно-правовий характер. Таке зміщення акцентів щодо розумінні поняття розшуку для нас цілком зрозуміле, оскільки АРМА не є по своїй суті правоохоронним органом, а являється центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом.

Зважаючи на це, ми доходимо висновку, що нинішнє законодавчо закріплене трактування понять «виявлення» та «розшук» активів не потребує жодних доопрацювань і, попри їх умовну простоту, вони в повній мірі відображають суть діяльності, що у них закладаються.

По аналогії із поняттями «виявлення» та «розшук» пропонуємо розглядати і такий вираз, як «управління активами», адже управління по своїй суті адміністративною діяльністю. І саме ця частина діяльності АРМА найбільш пов'язана із адмініструванням.

Сутність діяльності АРМА із виявлення та розшуку злочинних активів потрібно розуміти як самостійну публічну функцію держави, яка, реалізується в межах кримінального процесу шляхом зверненням відповідних суб'єктів. Основне призначення АРМА - супроводження кримінально-процесуальної діяльності із виявлення, розшуку та арешту активів в ході досудового розслідування та судового процесу для цілей конфіскації.

Утворення нового державного органу - Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, стало наслідком необхідності виконання вимог, поставлених міжнародними партнерами до нашої держави за результатами

численних перемовин України та ЄС щодо імплементації європейського законодавства у національне право України. Поява такого органу в Україні відповідає сучасним тенденціям розвитку діяльності з розшуку та управління злочинними активами. На даний час АРМА виконує низку дій щодо повноцінного та ефективного управління злочинними активами.

Механізм управління арештованими активами складається із сукупності дій, які може вчиняти АРМА. Реалізацію відповідних активів АРМА здійснює на прилюдних (аукціонах) та/або електронних торгах.

Безпосередню взаємодію АРМА з органами державної влади потрібно розуміти як нормативно визначену спільну діяльність суб'єктів публічної влади, узгоджену засобами, формами, способами та термінами, головна мета якої полягає в досягненні цілей публічного адміністрування у сфері менеджменту арештованими активів. Так, згідно профільного законодавства АРМА взаємодіє з правоохоронними органами, органами правосуддя, органами державної влади, банківськими установами та Національним банком України, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, посадовими (службовими) особами, громадським суспільством.

На міжнародному рівні прийнято низку нормативно-правових документів, які створюють правову основу для повернення активів, отриманих злочинним шляхом, однак внутрішнє законодавство держав по-різному визначає термінологію та процедуру здійснення повернення зазначених активів, тому на сьогодні виникла потреба адаптації внутрішнього законодавства держав із міжнародними стандартами для ефективного міжнародного співробітництва у сфері повернення активів, отриманих корупційним чи іншим злочинним шляхом.

Звернув увагу на себе той факт, що державний орган з виявлення, розшуку та управління злочинними активами в Україні створено відносно недавно, в Європі та світі вже давно функціонують офіси із повернення та управління активами.

Проте навіть не зважаючи на відносно короткий термін діяльності АРМА нині успішно здійснює заходи з аналізу прогалин національного законодавства,

шляхом співставлення з міжнародними актами, розглядає сучасні виклики та тенденції в сфері розшуку злочинних активів та управління арештованим майном, проводить аналітичні дослідження та на основі одержаних результатів розробляє стратегічні документи у сфері адміністрування тіньових та злочинних активів.

Вважаємо, що перспективною і необхідною є подальша робота щодо покращення потенціалу АРМА у сфері виявлення та розшуку активів, яка може полягати у: вдосконаленні алгоритмів виявлення та розшуку активів, впровадженні новітніх технологій, автоматичних засобів збору й обробки даних; індивідуалізація підходу до взаємодії з кожним із зарубіжних партнерів з врахуванням особливостей законодавства та функціонування правоохоронної системи, доступу до інформації

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів: Закон України від 10.11.2015 № 772-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2016, № 1, ст.2.
2. Давидюк А.М. Взаємодія в питаннях виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів. *Актуальні проблеми модернізації законодавства та освіти в умовах євроінтеграційного поступу України* (Чернігів, 27–28 жовтня 2016 р.), ЧНТУ, 2016. С. 85-88.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови онлайн [URL:http://www.slovnyk.net](http://www.slovnyk.net) (дата звернення: 29.08.2022)
4. Пономаренко А. В. Проблемні питання щодо здійснення розшуку майна підозрюваного (обвинуваченого) та накладення на нього арешту. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2014. Вип. 28(3). С.103-106.
5. Крамар Р. До питання понятійно-категоріального апарату виявлення, розшуку та управління активами, одержаними злочинним шляхом. *Актуальні проблеми правознавства* 2017 №1 т.2. С. 112-119.
6. Пархоменко-Куцевіл О. Розвиток системи антикорупційних інституцій в Україні. *Державне управління та місцеве самоврядування*, 2018, вип. 3(38). С. 33-38.
7. Кладченко А. О. Особливості формування громадських інституцій у сфері антикорупційної діяльності. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 11. С. 171-174.
8. Бусол О. Виявлення, розшук та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів: міжнародно-правові аспекти і досвід для України. Центр дослідження соціальних комунікацій НБУВ. URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2375:viyavlennya-rozshuk-ta-upravlinnya-aktivami-oderzhanimi-vid-koruptsiynikh-ta-inshikh-zlochyniv-2&catid=71&Itemid=382. (дата звернення: 01.09.2022)

9. Власюк В. Пошук та повернення активів за законодавством України. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. №1. 2018. С. 20-29.

10. Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки: Закон України; від 14.10.2014 № 1699-VII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2014, № 46, ст.2047 (втратив чинність)

11. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України стосовно виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України. Закон України від 18.04.2013 № 222-VII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2014, № 11, ст.131

12. Кримінальний процесуальний кодекс України. Кодекс України. Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88

13. Давидюк А.М. Правове забезпечення сучасних інформаційних процесів у діяльності Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів. *Прикарпатський юридичний вісник*. Випуск 3(28) том 2, 2019. С. 42-46.

14. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2001, № 5-6, ст.30

15. Буяджи Г. Історія формування та передумови виникнення національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів. *Підприємництво, господарство і право*. 3/2018. С. 143-147.

16. Конвенція про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, від 08.11.1990. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_029/conv. (дата звернення: 06.09.2022)

17. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31.10.2003. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_c16/conv. (дата звернення: 06.09.2022)

18. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією (ETS 173) від 27.01.1999 URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_101/conv. (дата звернення: 06.09.2022)

19. Конвенції Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму від 16.05.2005 URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_948/conv. (дата звернення: 06.09.2022)

20. International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation. The FATF Recommendations. URL: http://www.fatfgafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF_Recommendations.pdf. (дата звернення: 08.09.2022)

21. Методичні рекомендації «Настанови з управління арештованим майном»: навчально-методичне видання. Київ : ВАІТЕ, 2019. 208 с.

22. Про виконавче провадження: Закон України від 02.06.2016 № 1404-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2016, № 30, ст.542

23. Давидюк А. М. Щодо питання менеджменту злочинними активами в Україні (адміністративно-правовий аспект). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Юриспруденція. 2019 № 41 том 1. С. 65-68.

24. Про затвердження Положення про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів: Постанова Кабінету Міністрів України від 11 липня 2018 року № 613. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/613-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.09.2022)

25. Про затвердження Порядку реалізації арештованих активів на електронних торгах: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2017 року № 719. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/719-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.09.2022)

26. Буяджи Г. Особливості управління майном Національним агентством України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів. *Право України*. 2018. С. 185–198.

27. Про Міжвідомчу комісію з питань реалізації активів: Постанова Кабінету Міністрів України від 11 жовтня 2017 року № 768. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/768-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення: 17.09.2022)

28. Зелькіна Т. Є. Особливості адміністрування та характеристика активів, що можуть бути передані в управління АРМА. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2019. № 2 (18). С. 33-41.

29. Ухвала Печерського районного суду м. Києва від 29 травня 2018 року № 757/25776/18-к. URL: <https://youcontrol.com.ua/ru/catalog/court-document/75041261/> (дата звернення: 18.09.2022)

30. Ухвала Печерського районного суду м. Києва від 6 червня 2018 року № 757/27722/18-к. URL: <https://kievvlavlast.com.ua/project/resources/attachments/A2NLfCsU.pdf> (дата звернення: 18.09.2022)

31. Деякі питання електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів. Постанова Кабінету Міністрів України від 08.09.2016 № 606. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/606-2016-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.09.2022)

32. Відомості із офіційного веб-сайту АРМА: «Антон Янчук: Комунікаційний напрям є одним із стратегічних викликів АРМА, поряд із недосконаlostями нормативного регулювання». 2019. URL: <https://arma.gov.ua/news/typical/anton-yanchuk-komunikatsiyniy-napryam-e-odnim-iz-strategichnih-viklikiiv-arma-poryad-iz-nedoskonalostyami-normativnogo-regulyuvannya> (дата звернення: 20.09.2022)

33. Про затвердження Порядку взаємодії при розгляді звернень органів, що здійснюють досудове розслідування, прокуратури та виконанні запитів іноземних держав щодо виявлення та розшуку активів. Наказ НА управління

активами від 20.10.2017 № 115/197-о/297/а/869/857. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1342-17> (дата звернення: 20.09.2022)

34. Крамар Р. Деякі аспекти міжнародного механізму виявлення, розшуку, арешту та конфіскації активів, легалізованих злочинним шляхом. *Актуальні проблеми правознавства*. 1 (25)/2021. С. 140-146.

35. Directive 2014/42/EU of the European Parliament and of the Council of 3 April 2014 on the freezing and confiscation of instrumentalities and proceeds of crime in the European Union. URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TX-T/?uri=CELEX%3A32014L0042>. (дата звернення: 25.09.2022)

36. Давидюк А. М. Правове забезпечення публічного адміністрування у сфері виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів: дис. ... канд. юр. наук: 12.00.07. Київ, Україна. 2020. 204 с.

37. Управління активами як функція АРМА: співвідношення норм права / Авт. О. Данилюк, К. Риженко. Трасперенсі Інтернешнл Україна. 2019. 74 с.

38. Перспективи застосування механізмів заморожування, арешту і конфіскації злочинних активів, механізмів управління конфісковані активи (порівняно-правове дослідження). Міжнародний навчально-методичний центр фінансового моніторингу. 2014. 520 с.

39. Повернення активів та управління конфіскованими: 09.10.2020. <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3115142-povernenna-aktiviv-ta-upravlinna-konfiskovanimi-kabmin-zatverdiv-plan-zahodiv.html> (дата звернення: 30.09.2022)